

Social Work & Education

©SW&E, 2016

Andrij Parfanovych,
post-graduate student of Social
Pedagogy and Social Work
Department, Ternopil Volodymyr
Hnatyuk National Pedagogical
University

Андрій Парфанович,
аспірант кафедри соціальної
педагогіки і соціальної роботи
Тернопільський національний
педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Ternopil, Ukraine
м. Тернопіль, Україна

Received: September, 2016
1st Revision: October, 2016
Accepted: December, 2016

Parfanovych, A. (2016). The characteristic of youths' views on professional career, *Social Work and Education*, Vol.3, No. 2., pp. 34-41

СУЧАСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МОЛОДІ ЯК ОБ'ЄКТА СІМЕЙНОЇ ПОЛІТИКИ

АНОТАЦІЯ. У статті проаналізовано молодь як об'єкт сімейної політики, її характеристики. Визначено, що її становище визначає загальний стан суспільного розвитку, проблеми, позитивні й негативні тенденції. Вивчення становища молоді охоплює загальнодержавний, регіональний, індивідуальний рівні. Побудова нової держави, забезпечення розвитку молоді сприяє розробка і впровадження законодавчої, нормативно-правової бази. Це вимагає аналізу перспективних напрацювань у державі стосовно молоді. А також правової бази забезпечення розвитку сімейної сфери. За часи незалежності України прийнято низку Законів України, Указів, президента України, постанов Кабінету Міністрів, інших відомств про налагодження механізмів розвитку й життєдіяльності молодих людей, покращення ставлення до шлюбу, сім'ї. Однак істотні зміни у ставленні молодих людей до осіб протилежної статі вимагають постійного удосконалення законодавчого й соціально-організаційного забезпечення у становленні молоді як об'єкта сімейної політики.

Ключові слова: молодь; сучасні характеристики молоді; ставлення до осіб протилежної статі; сімейна політика; правова суспільна база.

Вступ.

Молодь – частина населення, серед якої динамічні процеси сьогодення виражені найбільш яскраво. Це стосується і міжстатевих стосунків, оскільки на сьогодні спостерігається різка зміна у свідомості й поведінці молоді стосовно ставлення до осіб протилежної статі та щодо формування сім'ї. Враховуючи таку поліморфність, як проміжні сім'ї, молодіжні шлюби, громадянські шлюби, постає завдання законодавчо узгодити та утвердити різні форми міжстатевих стосунків молоді з наданням соціальних гарантій, фінансової і матеріальної допомоги, народження дітей у сприятливих сімейних умовах. Забезпечити це має сімейна політика держави.

Майбутнє інституту сім'ї значною мірою залежить від молоді. Вона визначатиме його з огляду на сформовані уявлення, погляди та переконання. Це актуалізує питання її підготовки до вступу у шлюб як невід'ємної складової системи виховання підростаючого покоління та гаранту послаблення негативних соціальних тенденцій [7, с. 1].

Сімейну політику визначено як вид соціальної політики, тобто як вибір дій уряду, спрямованих на регуляцію життя індивідів в контексті їх сімейних прав і обов'язків. Виділено чотири основні моделі сімейної політики: 1) просімейна/пронаталістська, для якої проблема низького рівня народжуваності є основним предметом хвилювання з боку уряду; 2) протрадиційна модель, для якої збереження традиційної нуклеарної сім'ї є головною задачею; 3) проегалітарна, для якої просунення гендерної рівності як в публічній, так і приватній сферах є головною ціллю; 4) просімейна модель невтручання держави в життя сім'ї передбачає певні міри державної підтримки тільки стосовно тих сімей, які мають значні труднощі [6, с. 35, с. 68].

Метою є визначити пріоритетні напрями сімейної політики держави з урахуванням сучасних характеристик молоді, яка перебуває на стадії формування сім'ї.

Для розкриття основних характеристик молоді як об'єкта сімейної політики, слід визначити основні характеристики сучасних молодих людей як частини населення.

Диференціювання молоді за віком дозволяє виділити наступні групи: молоді люди (14–20 років), які матеріально залежні від сім'ї та перебувають перед вибором професії; молодіжна група, інтегрована у соціально-професійну структуру суспільства (21–26 років), яка набуває матеріальної і соціальної самостійності; молодь 25–35 років, яка стала суб'єктом соціального відтворення [4, с. 95].

Зауважується, що юність – проміжна стадія між дитинством і зрілістю. Уявлення молоді про любов і шлюб відрізняються від поглядів старшого покоління, оскільки 1/3 респондентів вважає реєстрацію своїх стосунків для створення сім'ї зовсім необов'язковою, 35 % – допускають таку можливість при наявності певних обставин, решта (40 %) притримуються традиційної точки зору [2].

Розглядаючи молодь як об'єкт сімейної політики, виділено декілька наукових позицій стосовно характеристик молоді: «На сучасному етапі

спостерігається достатньо виражене *відособлення значної частини молоді від «дорослого» суспільства*, а також соціальна диференціація в молодіжному середовищі»; «Процес прискореного соціального розширення суспільства впливає на *посилення відмінностей у життєвих позиціях молоді*, яка наслідую певний соціальний статус, породжуються різні точки зору молодих людей різного соціального становища на ті чи інші питання» [4, с. 318–319]; «Невирішеність багатьох соціальних проблем молоді сьогодні ще більше *загострило, помножило фактори ризику, призвело до накопичення негативних емоцій і настроїв у молодіжному середовищі*»; «Перехід українського суспільства до нових економічних відносин супроводжується *існуванням у молодіжному середовищі ідейно-духовного вакууму*, що пов'язане з кризою старої системи соціальних цінностей і недостатнім засвоєнням дівчатами і юнаками нового соціально-духовного стану» [3, с. 85, с. 115].

Наведене свідчить про необхідність розгляду особливостей соціалізації сучасної молоді, яка перебуває на стадії створення сім'ї.

Основна частина.

Соціалізація трактується як процес входження в суспільство, який починається з народження людини [1; 3]. Оскільки входження людини в соціум відбувається з раннього дитинства, то в молодому віці особистість є соціалізованою вже тією чи іншою мірою. Поліпшити цей процес – завдання молодіжної політики. Тому, з огляду на тематику дослідження, важливо обирати оптимальні *способи соціалізації особистості*, яка аналізується за окремими сферами її життєдіяльності та має декілька проявів:

- розвиток, зокрема наявність добре розвиненої свідомості, сформованих стереотипів поведінки державної та громадської ланок, де молодь може проявити себе;
- адаптація, що передбачає виявлення значних можливостей самоосвіти та саморозвитку;
- реалізація як доступність до функціонування закладів, установ, організацій державного і недержавного секторів, усіх соціальних інститутів.

Молодь є хоч і провідною ланкою у суспільних зв'язках, вона є категорією населення, яка потребує *створення відповідних умов для соціалізації, на стан якої впливає*: рівень розвитку країни; залучення до суспільних процесів; рівень маргіналізації, злочинності у суспільстві; система навчання і механізм передачі досвіду суспільної поведінки.

Характеристиками становища молоді у суспільстві є: рівень підтримки молоді; розвиток різних сфер життєдіяльності; сприятливі для розвитку умови; законодавче, нормативно-правове, організаційне забезпечення системою соціально-правового захисту; умови для реалізації творчого потенціалу, морально-духовного розвитку і становлення.

Сучасне суспільство характеризується *суперечливими тенденціями впливу на молодих людей*. Позитивними з них є: досить потужний потенціал інновацій, який надходить із розвитком міжнародного співробітництва; участь у міжнародних акціях, діяльності спільнот, заходах; актуалізація проблем і

покращення ставлення значної частини молоді до власного здоров'я; великий вибір способів самореалізації; посилення демократії в середовищі молоді; значні можливості самоосвіти та саморозвитку; включення до державного і громадського сектора суспільного життя. Молодь стала відповідальнішою за свою долю та має бажання отримати якісну престижну освіту.

О. В. Безпалько виділено *загальні молодіжні проблеми* (визначення ролі та місця молоді в сучасному суспільстві; формування ціннісних орієнтирів молодих людей та їх моральних пріоритетів; становище на ринку праці; забезпечення молоді певного освітнього рівня; політичні орієнтири та електоральна поведінка молоді) і *особистісні проблеми молодої людини* (пошуки сенсу життя; професійне самовизначення; кохання; створення власної сім'ї; взаємостосунки з дорослими та однолітками; стан здоров'я). Особистісні проблеми молодої людини: пошуки сенсу життя; професійне самовизначення; кохання; створення власної сім'ї; взаємостосунки з дорослими та однолітками; стан здоров'я [1, с. 80].

Проблеми, притаманні для розвитку й життєдіяльності сучасної молоді, такі: зайнятості, міграції за кордон; відсутність початкового капіталу для підприємництва; поширення соціальних, психічних фрустрацій; соціальна нестабільність; зниження якості освіти; потреби у фінансово-матеріальному забезпеченні; недостатній рівень медичного обслуговування; відсутність можливостей для самореалізації після завершення школи, університету. Слід зауважити й те, що дуже часто створені суспільні ресурси, можливості не використовуються через невміння чи нездатність їх використовувати.

Вивчення молоді як об'єкта сімейної політики передбачає визначення *основних соціальних інститутів, на удосконалення соціальної дії яких* вона має бути спрямована. Основними з них є:

- *освіта* (високий рівень знань; розвиток молодої людини у різних сферах сприяє і швидкому налагодженню стосунків серед людей; реалізація у певній професії допомагає розвинути й утвердити особистісну Я-концепцію);

- *оточення* (впливає на людину і може змінювати світогляд; великою мірою залежить від освіти, оскільки чим більше знань, тим краще розуміння свого місця й призначення; серед освічених молодих людей мотивація досягти цілей, реалізувати себе значно більша, ніж серед неосвічених, а це впливає на самореалізацію);

- *сімейні стосунки* (при позитивних стосунках у сім'ях, де у дітей були добре розвинені когнітивно-емоційні контакти з батьками, рівень адаптації до умов середовища значно вищий, ніж у тих, які цього позбавлені; стосунки у сім'ї виховують моральні якості, ціннісні орієнтири, розуміння добра і зла, принципи й життєві позиції);

- *соціум* (на індивіда мають вплив найближче, референтне, мікросоціальне і макросоціальне оточення, загалом суспільні відносини, правила, норми);

- *віросповідання* (визначає провідну лінію поведінки людини з високими моральними цінностями розуміння добра і зла, любові до ближнього, прощення, справедливості).

Сучасні характеристики молоді як об'єкта сімейної політики мають диференційований характер, зокрема це стосується походження й характеру проблем молоді. Загальний образ молодого покоління є результатом вивчення науковців, практиків, здійснюється на різних рівнях держави.

1. На загальнодержавному рівні проблеми молоді вивчають шляхом аналізу статистичних даних, опитувань, тестувань, масових анкетувань. Цим займаються урядові (міністерства, підпорядковані їм відомства) й неурядові (громадський сектор) структури, засоби масової інформації. Завдяки отриманим унаслідок масштабної загальної діагностики даним, регулюється подальша діяльність таких міністерств, як сім'ї і молоді, спорту і культури, освіти, соціального забезпечення.

2. Факти, уявлення на загальнодержавному рівні про дійсну картину увиразнюються і конкретизуються на регіональному через роботу виконавчих органів вищезгаданих інститутів. А також через компетентну та легітимну діяльність самостійних закладів, установ, організацій, наприклад регіональних центрів діагностики, профілактики, соціальної допомоги.

3. На індивідуальному рівні робота проводиться з конкретним осяжним об'єктом, посилюючи виразність та значущість індивідуально-неповторних рис особистості та її соціально-психологічного портрета. Тобто, постає індивідуальне, персоналізоване формулювання та уявлення про проблему чи загальну картину в конкретно взятому випадку.

Всі рівні вивчення становища молоді, її ставлення до міжстатевих стосунків і формування сімей перебувають у взаємозв'язку, що зумовлює їх тотальну взаємозалежність. Це відображає як законодавчо-нормативний, так і соціально-організаційний рівень сімейної політики стосовно молоді, молодих пар, молодих сімей. Так, сучасне становище молоді, міжстатеві стосунки у її середовищі детермінують законодавчі, нормативно-правові акти, окремі з яких представлені у Таблиці 1.

Зміни соціально-психологічних характеристик молоді мають вплив на динаміку і особливості формування міжстатевих стосунків у середовищі молоді. Зауважується: «Характеристики сучасних міжстатевих стосунків молоді мають місце на фоні зменшення рівня шлюбності; збільшення кількості розлучень; окремого проживання; збільшення числа кількості громадянських шлюбів; збільшення рівня позашлюбної народжуваності; зростання числа неповних, у більшості випадків материнських сімей; зменшення коефіцієнта народжуваності й розміру сім'ї [6, с. 32]. Ми бачимо певне протистояння між статтями, їх соціальну віддаленість, прагнення вибороти свої права серед обох статей, і особливо серед жінок. Таке протистояння збільшується все більше, про що свідчить зростання таких соціальних явищ, як збільшення кількості розлучень, виникнення і утвердження різних нетрадиційних видів стосунків між статями, підґрунтям яких є підвищення недовіри (громадянський шлюб, одностатеве життя).

Таблиця 1

**Законодавче, нормативно-правове забезпечення
становища молоді та розвитку молодіжної сім'ї в Україні**

Законодавство України із забезпечення становища молоді	Законодавство України із забезпечення розвитку молодіжної сім'ї
Закони України	
«Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» (грудень 1992 р.); «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (лютий 1993 р.); «Про органи і служби у справах дітей і спеціальні установи для неповнолітніх» (січень 1995 р.); «Про молодіжні та дитячі громадські організації».	«Сімейний кодекс України» (січень 2002 р.); «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок» (квітень 2008 р.); «Про засади запобігання дискримінації в Україні» (вересень 2012 р.).
Укази Президента України:	
«Про День молоді» (червень 1994 р.); «Про національну раду з питань молодіжної політики» (грудень 1995 р.); «Про Положення про міністерство України у справах сім'ї та молоді» (грудень 1996 р.); «Про додаткові заходи щодо реалізації державної молодіжної політики» (грудень 1996 р.); «Про додаткові заходи щодо вдосконалення соціальної роботи з дітьми, молоддю та сім'ями» (червень 2001 р.).	«Порядок розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або його реальну загрозу» (квітень 2003 р.); «Порядок розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення» (січень 2004 р. та ін.);
Постанови Кабінету Міністрів України:	
«Про соціальні служби для молоді» (серпень 1993 р.); «Про розвиток мережі центрів соціальних служб для молоді» (жовтень 1995 р.).	«Про затвердження Порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу» (квітень 2003 р.).
<p>Інші нормативно-правові акти: Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Примірне положення про центр медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї»; Наказ Міністерства у справах сім'ї, дітей та молоді, Міністерства внутрішніх справ України: «Про затвердження Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї та молоді, служб у справах неповнолітніх, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї»; Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження заходів щодо виконання Закону України «Про попередження насильства в сім'ї». Міністерством соціальної політики України було затверджено Методичні рекомендації щодо організації проходження корекційних програм особами, які вчиняють насильство в сім'ї.</p>	

І в той же час зазначається: «Поступово люди усвідомлюють, що щастя в сьогоднішньому подружжі все більше залежить саме від співдружності, духовної близькості. Сьогодні людина очікує, що подружжя буде наповнювати не тільки її базові потреби – емоційні, побутові, але і потреби більш високі – естетичні, моральні. Особисті стосунки молодих людей переживають зараз перехід від одного укладу до другого, більш складного. А перехід від простішої системи завжди призводить до її розбалансування, до руйнування старих зв'язків між її елементами, до народження нових, які ще не встигли укріпити. В культуру хороших стосунків входить терпимість до чужих смаків, звичок (звичайно, нешкідливим), і навіть, напевно, до дивакувастостей [5, с. 9].

Така суперечливість тенденцій у молодіжному середовищі щодо питань шлюбу, сім'ї вимагає додаткового дослідження як соціальних, так і психолого-педагогічних характеристик сучасної молоді.

Висновки.

Отже, одним із компонентів соціалізації молоді є правильне ставлення до осіб протилежної статі, над формуванням якого зобов'язані працювати соціальні інститути, весь уклад суспільного буття. Значною мірою це залежить від державної молодіжної та сімейної політики. Сьогодні це забезпечує розробка законодавчих і нормативно-правових актів, їх упровадження в практичну діяльність.

Література

1. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях. Навчальний посібник. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 134 с.
2. Волков Ю. Г., Добренев В. И., Каралия Ф. Д., Савченко И. П., Шаповалов В. А. Социология молодежи: Учебное пособие / Под ред. Ю. Г. Волкова. – Ростов-н/Д.: Феникс, 2001. – 576 с.
3. Головатий М. Ф. Соціологія молоді: курс лекцій. – К. : МАУП, 1999. – 224 с.
4. Коваліско Н. Соціальна диференціація та соціальне самопочуття молоді / Н. Коваліско // Родина – спільнота любові : XXII міжнародний конгрес людини. – К. : Дух і літера. – 2007. – 419 с.
5. Рюриков Ю. Любовь и семья на сломе времен / Ю. Рюриков // Перестройка – семье, семья – перестройке : (статьи, опубликованные в периодической печати) / Ред.-сост. И. И. Елисеева. – М. : Мысль, 1990. – С. 9–29.
6. Чернова Ж. В. Семейная политика в Европе и России: гендерный анализ / Ж. В. Чернова. – СПб. : Норма, 2008. – 328 с.
7. Яворська Людмила Геннадіївна. Підготовка молоді до сімейного життя в США : автореф. ... дис. канд. пед. н., 13.00.07 – теорія і методика виховання. – Тернопіль, 2007. – 20 с.

THE CHARACTERISTIC OF YOUTHS' VIEWS ON PROFESSIONAL CAREER

Andrij Parfanovych, post-graduate student of Social Pedagogy and Social Work Department, Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University, Ternopil, Ukraine

***Abstract.** Young people as an object of family policy have a number of advanced features. Its position defines the general state of social development issues, positive and negative trends. This is supported by research scientists, practitioner's activities. The study of the status of the youth covers the national, regional and individual levels, each of which the consideration of youth socialization has its own specifics. Needs definition: the general youth issues and the problems, which are inherent for the development and activity of modern youth trends; basic social institutions, on the improvement of social action of which family youth policy should be directed; the ways and conditions of socialization of youth; characteristics of the status of the youth in society.*

The construction of the new state, the development of young people contributes to the development and implementation of legislative, regulatory and legal framework. This requires prospective analysis of developments in the state in relation to young people, as well as providing the legal framework of family sphere. Since independence, it has been adopted a number of laws, Decrees of the President of Ukraine, the Cabinet of Ministers, other departments which setup the development and activity of young people, improving their attitudes toward marriage and family.

However, significant changes in the attitude of young people of the opposite sex require constant improvement of the legal, social and organizational support in the development of young people as an object of family policy.

***Key words:** youth; modern characteristics of young people; attitudes towards persons of the opposite sex; family policy; public legal base.*